

RADIOSCOLA ROMONTSCH TEXTS COMPLESSIVS

EDIZIUN DELLA CUMINONZA RADIO ROMONTSCH / PUBLICAZIUN DELLA CUMISSIUN RADIOSCOLA

Redacziun: Alfons Maissen

Stampa Tagblatt Cuera

EMISSION 24. 11. 64, 14.30-15.00 h

Compara sis gadas, ils meins
d'october tochen mars Nr. 48

En' igleida ainten parveis

(Cuntemplaziun da las frescas da S. Martegn
da Carla Nuvulone)

Tgeras scolaras,

Tgers scolaras,

oz lainsa dar en'igleida ainten parveis, ainten la glorgia celestia. Ma chegl n'è betg pussebel niz vusoters a deir. Dei gio la s. Scritgeira tgi nign i'gl uman vegia via chegl tgi Dia ò preparò pigl carstgang an sia tgesa celesta. E giu da parveis è anc ossa turno nign per ans revelar chegl. Ma tuttegra vez oz l'onour e la furtegra da dar en tgit ainten parveis, ainten i'gl martgea da las solemnitads, ainten i'gl nov Gerusalem scu s. Gion dascreiva ainten sia Palantada. I sa tracta co tar noss'emissiun pero angal d'ena vista digl parveis sen en maletg, segl maletg a fresco (ch. v. d. malagea sen la caltschigna frestga) digl arviout da la venerabla baselgia barocca da s. Martegn a Savognin. Chellas frescas represchainten agl aspectatur an ena grondiosa cumposiziun l'antira glorgia digl parveis tenor la visiun biblica, la cala er i'gl poet tiliang Dante ò applitgia ainten sia «*Divina Commedia*». Chell'ovra a s. Martegn, anc oz schi bela e frestga scu avant 300 onns, ans mossa en maletg monumental da preziosa valeta artistica, unic per l'antiera tera svizzra. Las 450 figuras an variantas calours ed an multifarias pusiziuns furman en'ovra rancunascheida ainten i'gl art scu per egna da las miglras lavours digl taimp baroc ch. v. d. digl stil baroc, tgi cozza co an noss Grischung ca. da 1640—1750. Ma anc en oter muteiv dat a chell'ovra ena valeta da muntada, numnadaintg i'gl fatg, tgi chellas pittorescas frescas represchaintan la sulett'ovra digl pittour-artist. Tgenegn è sto chel grond artist, tgi ò savia stgaffair en'ovra schi preziosa da tanta bellezza, cun tant art ed anschign, niz am dumandar. La rasposta: Gl'è frescas digl pittour Carla Nuvulone da Milang, i'gl cal darivava d'ena famiglia da divers artists cunaschaints scu pittours da l'epoca digl baroc. I'gl grond mester lumbard ò laschea anavos discretaintg ed an totta umilitanza i'gl sies nom an en li strousch vasibel agl

† BONIFAZI PLAZ

i'gl digl aspectatur. L'inscripziun sacroma an lategn: «CAROLUS NUVULONUS DICTUS PANFILUS MEDIO LANENSIS FACIEBAT 1681», ch. v. d. Carla Nuvulone numno Panfilus da Milang ò fatg 1681. Nous vagn detg tg'el derivava d'ena renumada famiglia d'artists. Gea, sies tat era i'gl artist Panfilus Nuvulone, tgi sa nomna da Cremona, i'gl cal veva gio luvro an Svizra. El ò componia i'gl stupent maletg digl altar grond da la baselgia digl capucins a Sviz anno 1620. Egn da sies fegls era *Carlo Francesco Nuvulone* digl cal la Cadi dastga esser loscha da posseder egna da las sias ovras, la cunaschainta e renumada Nossadonna d'Accletta sper Mustér.

Digl bab digl noss artist savainsa navot, pero egl fitg prubabel tgi Carla Nuvulone vegia amprandia i'gl mastier ed i'gl art per part da sies tat e principalmaintg da sies barba Francesco. Schi nous cunfrontagn las calours e la maniera da malager, stuainsa deir tgi chegl seia sto i'gl cass. Las calours applitgeidas, i'gl stretgs da sies penel,

ansomma la cumposiziun da sias figuras tradeschan la madema taimpra parantada e sumiglianta digls sies anenats. Per pudeir tgapeir andretg ed ans preschantar cler igl grondious maletg, stuainsa ans sabasar sen la furma fundamentala da la baselgia barocca da s. Martegn. Igl sulom da la baselgia furma ena crousch greca u per tgapeir migler ò la furma da la crousch alva sen la bandiera svizra. Pero èn igls bratschs laterals pi lartgs tgi igls bratschs da l'antrada e tgi chel tgi furma igl chor. Uscheia obtignainsa scu spazi central en dretgangel, en cader slungania an direcziun portal-chor. Chel dretgangel projectainsa ossa digl palantschia se ve digl tschiel baselgia. Sen chel spazi an arviout ò igl artist malagea sia ova e chegl da tala maniera, tgi el ans ò savia illusunar ch. v. d. antras la bagnponderada applicaziun da sia cumposiziun para igl arviout apparentamaintg quasi en quadrat. Anc ensatge. Agl igl digl aspectatur para igl arviout fitg tgemel e las persungas digl centrum paran da tschantar se ainten ena gronda otezza. Facticamaintg pero è igl arviout fitg plat, ch. v. d. el è dulzo or angal per 55—75 cm agl pi ot li.

Ed ossa lainsa ampruar da declarar la bela visiun, tgi nous vagn ainten la glorgia digl parveis. Per tal scopo stuainsa nous pero eir anavos sen la s. Scriteira e liger chegl tgi s. Gion evangelist screiva ainten sia palantada sur digl nov Gerusalem: «Vea, schi at vigl'ia mussar la spousa digl Tschot. Ed en anghel am ò transpurto an spirt sen ena gronda, ota muntogna e mussava a mè igl sontg martgea da Gerusalem, tgi niva da Dia giu da tschiel orno cun la glorgia da Dia. El veva la splendour da Dia e sia gleisch era sumiglianta a chella d'ena pedra preciosa, ad ena pedra da jaspis, transparenta scu igl cristal. Ella era circumdada d'ena gronda ed ota miraglia e veva dodesch portas e sur las portas dodesch anghels. E noms eran inscretgs: igls noms da las 12 schlattas digls unfants d'Israel. Vers la dumang eran treis portas e treis vers mesanotg, treis vers mezde e treis vers seira. Igl meirs digl martgea vevan dodesch craps da fundamaint e sen chels stavan scretgs igls noms digls 12 apostels digl Tschot... Igl martgea era en quadrat, sia lunghezza era egala a sia ladezza. Ed igl anghel misirava igl martgea cun chella canna: dodeschmella stadis; lunghezza e ladezza ed otezza èn egalas. El misirava er las miraglias tgi eran 144 bratscha tenor maseira umana, tgi era chella digl anghel. Igl meir era erigia an jaspis ed igl martgea era da speir or sumigliant agl veder speir. Igl fundamaints digl meir digl martgea eran ornos cun da totta sorts pedras preziusas. L'amprema pedra da fundamaint era en jaspis, la sagonda en safir, la terza en calzedon, la carta en smaragd, la tschintgavla en sardonix, la seisavla en sardis, la settavla en crisolit, l'otgavla en beril, la novavla en topas, la dieschavla en crisopas, l'endeschavla en jacint, la dodeschavla en ametist. E las dodesch portas eran dodesch perlas; mintga porta era fatga or d'ena unica

perla. E la piazza digl martgea era speir or scu cristal transparent. En taimpel na vaseva betg liaint, partge igl Signer, Dia totpussant, è igl taimpel ed igl Tschot». (Apoc. 21, 9-22).

E scu ò ossa igl artist exequia chella discripziun an sia ova? Vurdagn eneda segl maletg. Co vasainsa las catter miraglias digl parveis segls catter artgs da la cruschera, mintgigna cun treis grondas portas an furma romanica erigeidas an crap taglea greisch-bregn cun tetg a piz. Mintga portal è avert e tras mintgigna resplenda la targlischour dad or, la gleisch infinita celestia. Igl meir scu tal elaburo scu craps tagleas a la rustica, samossa an leva calour blo-verda cun las belas avagnas naturalas digl crap precious. Tranter mintga porta stattan dus decoraziuns egna pi gronda e l'otra pi pitschna an furma da rosettas blavas. Segls cantungs è la davosa rosetta mintgamai an furma da ghirlanda da fluors uneida cugl davos crap, igl cal posseda en artg ed è biagia an otra maniera. Giudapeis da la porta da mez stat mintgamai la fescha alva cun l'inscripziun apocalipsa; ellas inditgeschan la direcziun digl tschiel:

AB ORIENTE PORTAE TRES
AB AUSTRO PORTAE TRES
AB OCCASU PORTAE TRES
AB AQUILONE PORTAE TRES

Ed ossa antrainsa tras chestas dodesch portas ainten igl martgea nov, ainten la glorgia e targlischour celestia. E chegl tgi nous vasagn ossa tranter chellas catter flancas è la vista digl parveis avert a noss igls. Sur da chella belezza tgi sa preschainta co an schi veivas calours ed an execuziun magnifica raschungan catter tavlas d'inscripziun segls cantungs digl arviout, resp. digls catter meirs. Igl cuntign da chellas inscripziuns èn igls pi bels vers or da la s. Scriteira tgi raschungan sur da la targlischour e maiestad digl martgea divin. Igl plevant da chel taimp, gl'era igl pardert P. Francestg Maria da Vigevano, stueva esser bagn verso ainten igls texts biblics. Schi tadle bagn tgetgi chellas 4 inscripziuns tschantshan:

1. *tavla*: FULGEBUNT JUSTI SICUT SOL IN REGNO PATRIS EORUM (Math. 13, 43) = Igl gists vignan a targlischour scu igl suglegl ainten igl reginavel da l'our bab.

2. *tavla*: O ISRAEL QUAM MAGNA EST DOMUS DEI ET INGENS LOCUS POSSESSIONES EIUS (Baruch 3, 24) = Cant gronda è la tgesa da Dia ed igl li da sias possesiungs.

3. *tavla*: RESPICE SION CIVITATEM SOLEMNITATIS NOSTRAE (Isaias 33, 20) = Varda sen Sion, igl martgea da las nossas solemnitats.

4. *taula*: ECCE VIDEO CAELOS APERTOS ET JESUM STANTEM A DEXTRIS DEI (Acts d. ap. 7, 55/56) = Varda, ia vei igl tschiel aviert e Jesus (igl Fegl digl carstgang) stond da vart dretga da Dia.

Grondious plets! Ed ossa lainsa contemplar scu tg'igl artist ò represento las nundumbrevlas legiungs celestias ve digl arviout. An rentgs concentrics, adegna pi pitschens e pi stretgs, separos l'egn da l'oter antras bendas alvas da neivlas, stattan las rotschas digls biias l'egna sur l'otra, igls nov chors digls anghels scu la liturgia cristianga tschantscha e tgi er igl grond poet tiliang Dante ò via an sia visiung e dascretg.

Gl'amprem rentg cun igls *anghels*, igl sagond cun igls *arzanghels* ed igl terz cugls *principals* èn, causa tg'igl arviout è slungania, angal vasibels ainten igls cantungs, resp. da dus varts. Pir igl cart rentg cugls *potestats* po tanscher ed esser vasibel anturn ed anturn ainten igl dretgangel. Alloura suonda succesivmaintg igls *virtuts*, las *dominaziungs*, igls *trons*, *cherubins* e *serafins* cun seis alas. Igls davosnumnos seran igl davos rentg tgi stat igl pi manevel da la fatscha da Dia. Dantant tgi l'amprema classa, chella digls anghels, mossa las persungas fitg grondas ed an fermas calours, vignan las figuras tar mintga rentg e mintga chor adegna pi pitschnas e pi debblas da calour. Antras chella successiung classifitgeida schi fegn tras las calours rivainsa ainten igl centrum digls rentgs, noua tgi la calour é schi fegna e clera tg'ella vo ve ainten aria colorada an speir or, ainten ena illuminaziung celestia. Nous tadlagn co puspe tgetgi s. Gion dei ainten sia revelaziung: «Igl martgea n'ò betg basigns ni da suglegl ni da gligna per igl sclareir; partge la glorgia da Dia igl illuminescha ed igl Tschot è sia gleisch». (Ap. 21, 23).

Ainten chella lucida targlischour ò igl artist tschanto la principala part da sia ovra, sen la cala noss igl vign tratg cun inresistibla concentrziung: la ss. Trinitad, cugl s. Bab, s. Fegl e s. Spirt, pustos an gronda pussanza e maiestad sen dus neivlas. Sen la neivla a sanestra tschainta igl s. bab an barba alva, igl tgea orno cun ena gloriola an furma da treangel, tgi signifitgescha la trinitad ed igl igl totvasevel. Davos la neivla no varda s. Gisep an totta umilitanza, quasi zuppo davosve. Da vart dretga digl Bab totpussant sen la sagonda neivla tschainta cun igl szepter aintamang igl s. Fegl, a dretga digl cal er Maria, Nossadonna è pustada. Gio alloura avant 300 onns e dei avant veva la baselgia catolica cartia ve da l'assumziung an tschiel da la mamma da Dia, chel fatg tgi è angal avant pacs onns nia declaro per dogma da la religiung catolica. Sur igl s. Bab e s. Fegl stat scu terza persunga divina igl s. Spirt an furma da columba alva. Ainten igl davos rentg, tranter igls serafins è er anc tschanto s. Francestg, scu patrung digls paders capucins, tgi òn laschea biagier la baselgia. Cun bratscha averta varda el no an

adoraziung sen la gruppa principala, sen la ss. Trinitad. Tge bela e grondiousa composiziung!

L'antier'ovra è elaborada cun eleganza d'en veir pittour monumental cun franchezza suverana, applitgond las reglas compositoricas, la scala da las calours ed igl cotschen transparent da las conturas, tgi tradeschan gio igl art baroc digls mellasettschent.

Ed ossa lainsa er anc considerar la tecnica applitgeida digl artist. Nous vagn co da far cun en maletg «a fresco», ch. v. d. igl maletg vign malagea direct sen la molta u luiadeira frestga, e s'uneschia uscheia cun chella an moda tgi l'ovra survign bler pi grond co e mantigna las calours pi bagn e pi veivas. Frescas èn damai igl cuntrari da pittura «a secco», ch. v. d. a sitg, noua tgi la calour vign dada sen la miraglia gio sitga. Ma vous niz am deir, tgi seia unpussebel da malager en antier arviout schi spert, anfignen tgi la molta è anc bletscha. Gea, igl andamaint da la lavour è igl sequent. Per la lavour a fresco tgi vign, scu gio detg, malageda sen la luiadeira da caltschinga vign duvro calours dad ava e chellas sa leian cun la caltschigna, la cala sa transfurmescha quasi an crap caltschigna. Ena fegna stritgeida da silicat dat alloura a la calour en special schurmetg e co. Per chella lavour vign mintgamai luia giu en cader da segl ple 1 x 1 m ed immediat pitturo. Alloura suonda igl sagond toc e. u. a. anfignen tgi l'ovra è fittada. La composiziung vign igl amprem fatga sen en cartung u palpiera e da chel cupgia sen la luiadeira. Artists da temperamaint desegnan magari er direct sen la miraglia. Chella metoda da luvrar «a fresco», tgi era gio cunaschainta ainten l'antica è er neida applitgieda ainten igl taimp medieval, ma duvrada da mesters tiliangs principalmaintg ainten igl taimp da la renaschentscha e fluriva durant igl taimp digl baroc. Tar noss artist Carla Nuvulone vei ins exact scu tgi el luvrava. Era en flatg luia giu e preparo cun caltschigna cupgiva el igl desegn giu da sies palpiera segl arviout cun en greffel. Tar las principalas figuras vei ins exact, contamplond damanevel, igl sgreffel da las conturas da las figuras.

Alloura malageva el gl'amprem la fatscha e las parts principalas digl corp segl meir frestg. Dantant siiva enpo l'ulterioura part digl caderet e las parts accesoricas nivan malagedas pir a la fegn segl flatg gio enpo sitg. Chegl era alloura pitost lavour «a secco». Canta fadeia, pazentga e perseveranza tgi ena tala ovra custava savainsa nous strousch s'immaginar. Ma igl plascheir, igl dung e la voluntad da stgaffier en'ovra monumental per lod digl Altissim e per meditaziung digls fidevels igl davan anim e forza e l'ovra era fatga e gartageda. Ins so constattar tg'igl mester Nuvulone veva en gidanter, tgi preparava tot e tgi igl gidava magari er cugl penel an tgossetas pi pitschnas. Ma el sez, Carla Nuvulone, è igl mester tgi ò do a sias frescas baroccas ena dinamica d'atgna taimpra, tg'ò stgaffia en'ovra monumental sen

tarragn grischung-rumantsch scu gliunsch anturn betg da cattar.

Ins savess er far la dumonda: è chella grondiosa cumposiziung forsà ena imitaziung u cupeia d'ena sumiglianta ovra. Gl'è nigina dubitanza. Nuvulone ò duvro en schema pi vigl e tgitgi canoscha igl dom da Mantua an Italgia, chel so er noua tgi el ò piglia igl model, schibagn tgi sa tracta betg d'ena cupeia. Lo òn igls pittours Andresino e Teodoro Ghisi, imitond Giulio Romano, anturn 1606 orno igl arviout cun la madema hirartgeia digls anghels, separond igls divers chors scu Nuvulone antras rentgs da neivlas. En maletg tgi memorisescha er ve da l'ovra da s. Martegn sacatta er ainten igl battisteri digl dom da Padua, noua tgi Cristus scu darscheder vign represento tranter seis reias concentricas dad anghels, sontgs e Nossadonna. L'ovra a Mantua mossa la madema construcziung, ma cunfrontainsa las dus ovras an detagls, schi croda la cunfrontaziung indubitablamentg an favour da las frescas da s. Martegn a Savognin. Chegl dastga ins deir sainza parzialitad local-patriotica da noua vart, anzi chegl fo plascheir agl cronist surmiran tgi gist Sursès posseda ena ovra preziosa Nuvulone è ia an sia composiziung cun igl ritmic nuanzaint digls rentgs e pasteiz cun sia tendenza da trer ad ot igl igl gliunsch sur sies schema or, uscheia tg'ins dastga betg ruschanar d'ena cupeia. Scu da vurdar ainten igl intern d'en immens sains sa preschainta igl antier maletg. Antras en succesiv stretganeir da la distanza digls rentgs, tras en suveran sanizzigier da tottas pussebladads da perspectiva e tras succesiv lascher sblitgeir la calour anfignen tar aria vibronta sulerada ainten igl conturn central da las persungas divinas, egl reuschia igl sies tratg ainten igl monumental e festiv. Antras lascher alvs igls arviouts laterals ò sia composiziung survagnia chella plaschevla lucitad e sarragnadad, tgi vign angal interotta antras en maletg da s. Martegn — ossa bagn restauro — ainten igl arviout digl chor. Tant daple gidan igls dus maletgs digls altars — er dus stupentas ovras da Nuvulone — restauros la stad 1959 ansemen cugl intern da la baselgia, dattan agl maletg principal sia pitturesca taimpra.

L'antiera composiziung impressiunescha igl aspectatour an moda fitg edifitgonta e ple tgi te cuntainplas igl maletg, pi bel e pi grondious tg'el para. Igl effect total da las frescas, reuschia antras applicaziung da las calours principalas: cotschen, melen, verd, blo cun sias differents nüanzas, teiran cun forza quasi surnaturala igl cor ed igl spirt digl cristifidevel se ainten las sferas celestias, co schi bagn representadas an multifaria maniera artistica cun ca. 450 figuras. — Chellas lainsa ossa er anc contemplar e giuditgier singularmaintg. An amprema lengia crodigl an igl tgi da tot chellas 450 figuras representadas èn angal var 20 tipicas figuras masculinas. Igl anghels nivan ainten igl art antic-cristiang represento scu bels giovens e scu pots da Dia tgi transiteschan igl

univers ed èn ornos cun alas. Igl taimp da la renaschentscha ò stgaffia la figura angelica scu en esser feminin. Vistgias èn els an lungas albas cun tschintas an or, cun stolas verdas, adegna a pè blot, ma er an tottas calours . . . Siva digl 15avel tschentaner canoscha ins er, e chegl principalmaintg digl taimp baroc, las puttass, chegl è figuras dad anghels an grondezza d'unfants pitschens, tg'ins vei savens er scu ornamaint digls altars e scu porta-candeilas. Nuvulone applitgescha igls anghels savens fitg nivs, an vistgadeira sgullatschonta, cun alas cletras an tottas pusseblas pusiziungs.

Nous lagn ossa far scu Dante en curt viadi tras chestas rotschas celestias digls 9 chors digls biias e sa farmar tar encal Sgign en curt mument. Igl anghels sen igl scalem igl pi bass cumparan angal ainten igls catter cantungs ed èn uscheia numericamaintg an minoritad. Igl artist ò co betg savia lascher svilupar sia fantascheia e furmar tantas variantes per mancanza da spazi. Gio igl sagond rentg cun igls arzanghels è da dus varts avantmang antieramaintg cun igl spazi igl pi lartg. Co ò igl pittour già occasiung da dar libra veia a sies art e da furmar anghels an grondiosas pusiziungs plagn vivacitad. Las figuras principalas domineschan antras grondezza, encalgedas vo igl tgea u las alas ni ena tgomma d'encala figura per ensatge sur igl cunfegn da la neivla or ve ainten l'oter rentg. Igl spazi tranter las persungas principalas, digls anghels scu sen ena tribuna da teater, è amplania or antras persungas (betg anghels) digl mond terresteir, tgi sa sperdan veadaint per igl fons digl parveis. Ainten chesta fascha digls arzanghels pudainsa canoscher en s. Carla Borromeo cun en uestg dasperas, ainten en cantung ena rotscha mongias cun en'otra persunga ancuranada. Dasperas tigna en anghel ena tiara papala aintamang. Da vart digl clutger vigl, segl cantung NO digl arviout ò Nuvulone malagea sies gidanter, er en tip d'artist, e forsà angal per far en spass, ò igl mester igl tschanto se ena gloriola. — Ainten igl terz rentg celestial digls Principats crodan an igl treis grondas figuras an diversa ma fitg expressiunanta pusiziung. Chels treis anghels memoriseschan fitg a las figuras da Michelangel a Roma. Partge duessan betg bunas lavours da gronds artists neir imitadas? Dus da treis anghels tignan aintamang en bietg an furma da baselgia. Schi chellas èn inventadas ni stavan da lez taimp ensanouas, ni schi gl'òna ena significaziung attributiva, savainsa nous

betg deir. Remarcabel egl tgi gist ainten la fascha digls Principats stattan da mintga vart, sur la canzla e segl cantung visavi da mang dretg, mintgamai ena figura, tgi nous stuagn taxar per purtrets da dus dunschelas, tgi varon sarvia scu model. E per chel muteiv ò igl artist franc eligia las pi belas mattas digl li, an noss cass feglias da Savognin da lez taimp. Gl'è cunaschaint e musso se tgi ainten la genealogia d'ena famiglia cumparan adegna puspe siva generaziungs characters tgi sa sumeglian fitg er exteriorumaintg. Sen las frescas da s. Martegn cumparan diversas figuras tgi sumeglian a talas anc oz viventas, parchegl tgi igl sies tratg ò sa genero anavant anfignen oz. Egn digls numnos purtrets mossas ena matta cun en nas pitost gid, tgi varda giu sen igl pievel. L'otra visavi an en marcant vistgia melen cun tgavels blonds cun ritschas è puspe en tipic purtret d'ena giovna da lez taimp. Ella varda cun tscheira plagn brama e desideri se vers igl centrum digl maletg, sen la ss. Trinitad. An la madema reia cumpara en retg cun carunga, forsa ò igl artist panso ve da David u Salomon, forsa er ve d'en rètg sontg da sies taimp. An gronda umilitanza e modestia vasainsa sen chest scalem treis paders capucins l'egn sper l'oter. Nous giagn franc betg veias pulagnas, schi nous supponign ainten chels igls treis paders tgi eran da lez taimp a Savognin: P. Francestg da Vigevano, igl plevant, P. Ambros da s. Bassano e P. Dionis da Vigevano scu cumpogns. Gl'è indubittabel tg'igl artist vegia perpetniso chels treis paders, scu patrungs e survigiladers da sia lavour. Ainten igl madem rentg, ma oradem baselgia, segl cantung digl odiern clutger vasainsa tranter marcantas figuras da sontgs cun la palma digls biias an mang, ena persunga tgi sa zevra da las otras antras sia corpulenza. Gl'è chegl er en tip tgi ò sarvia scu model, ena persunga locala da nobla derivanza, tg'igl artist ò lia onorar. Ins painsa co ve digl guida da la tera, ve digl mastral digl li, ve digl guida-baselgia ni ve d'en benefactour da la baselgia, igl cal igl mester ò tschanto se tranter las ormas digl parveis. Igl rentg digls Potestats ò plaz da circumdar igl arviout anturn ed anturn. Uscheia er tot las suandantas faschas. Ainten igls chors digls Potestats, Virtuts, Dominaziungs e Trons cattainsa las pi

bleras figuras. Ellas èn malagedas cun schi distingueida suveranità e cun schi varianta vitalità, tgi nous na savagn betg dascreiver tot. Ainten chellas rotschas sa zevran las singulas figuras betg ple schi fitg scu avant, pero savainsa distinguer tranteror las figuras digls treis cunaschaints arzanghels s. Mitgel, s. Raffael e s. Gabriel ed anc diversas representaziungs da sontgs cunaschaints. I suonda igls dus davos rentgs igls pi damanevels da Dia, cun igls Cherubins e Serafins. Chellas dus faschas èn ossa stretgas e la sia calour leva an en cler cotschen-violet tgi magna ve sen la clerezza celestia. Las figuras da chels dus rentgs èn causa da sia subtilità angal stili-sadas, tg'ins po betg far tranter els ena differenza. Igl Serafins portan scu cunaschaint seis alas ed èn igls pi manevels digl tron da Dia. —

Ia crei tgi vusoters vegias ossa ancletg la grond'ovra digl artist. Nous vagn ampruvo da declarar l'ovra monumental da Carla Nuvulone, la cala ò igl madem intent scu igls numerous maletgs ainten las bleras baselgettas romanicas, d'edifitgier igl pievel, tgi saveva da lez taimp betg liger, antras la forza da la caluor. Or d'ena necessitad ò el purschia chella clera discripziung ancligibla a mintgign. En'ovra artistica è bunga, sch'ella è nascheida or da necessitad, dei igl poet R. M. Rilke. Gist chella necessitad ò igl grond artist Nuvulone ancletg ed ò purschia en'ovra da valeta cuzzabla. El ò lia deir cun calour, chegl tgi stat scretg ainten la visiung da s. Gion sen l'insla da Patmos, chegl tgi la revelaziung da la s. Scritegeira dei sur da la targlischour e maiestad digl martgea divin, sur digl nov Gerusalem. E per concluder purschaints anc igls plets sez da la visiung apocalipta (Apoc. 21, 24—27) tgi dei, tgitgi po acquistar ed antrar ainten chella beada glorgia digl parveis: «Igl pievel vignan a tgaminar ainten sia splendour ed igls rètgs da la tera a purtar lour glorgia. Sias portas na vignan mai sarradas da de, e notg egl lo ple nigra. La glorgia e maiestad digls pievels niron purtadas ainten el. Ma navot malsober, ni tgi tg'az surdat ad abominaziung u manzignas vign ad antrar ainten el, mabagn angal chels tgi en scretgs ainten igl codesch da la veta (digl Tschot)».

En'igleida ainten parveis — Frescas da s. Martegn

Da Carla Nuvulone